

Talousmatematiikan perusteet, ORMS1030

4. harjoitus, viikko 6 (6.2.–10.2.2017)

R1	ma	12–14	F249	R5	ti	14–16	F453
R2	ma	14–16	F453	R6	to	12–14	F140
R3	ti	08–10	F425	R7	to	08–10	F425
R4	ti	12–14	F453	R8	pe	10–12	F249

Viikon 6 luennot ma 10–12 A202 ja pe 8–10 A202

1. Kirjoita seuraavien summien kaikki termit näkyviin ja laske summa sitten sopivalla kaavalla

$$a) \sum_{k=5}^7 (4 \cdot 1,05^k), \quad b) \sum_{k=5}^7 (1,05 \cdot k), \quad c) \sum_{k=5}^7 \left(\frac{4}{1,05^k} \right)$$

Ratkaisu: a: geometrinen, b: aritmeettinen, c: geometrinen

$$a) \sum_{k=5}^7 (4 \cdot 1,05^k) = 4 \cdot 1,05^5 + 4 \cdot 1,05^6 + 4 \cdot 1,05^7 = 4 \cdot 1,05^5 \cdot \frac{(1 - 1,05^3)}{(1 - 1,05)}$$

$$= 16,0939105 \approx 16,1$$

$$b) \sum_{k=5}^7 (1,05 \cdot k) = 1,05 \cdot 5 + 1,05 \cdot 6 + 1,05 \cdot 7 = 3 \cdot \frac{1,05 \cdot 5 + 1,05 \cdot 7}{2}$$

$$= 18,9$$

$$c) \sum_{k=5}^7 \left(\frac{4}{1,05^k} \right) = \frac{4}{1,05^5} + \frac{4}{1,05^6} + \frac{4}{1,05^7} = \frac{4}{1,05^5} \cdot \left(\frac{1 - \left(\frac{1}{1,05}\right)^3}{1 - \frac{1}{1,05}} \right)$$

$$= 8,9616915729 \approx 8,96$$

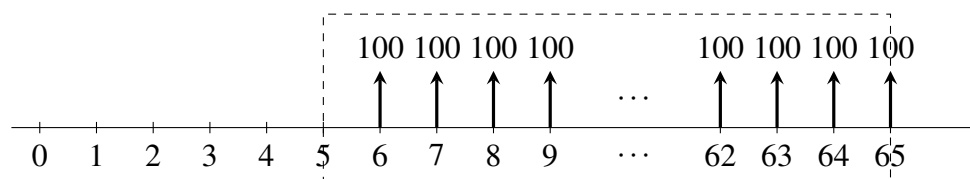
2. Opiskelija saa isoisältä taskurahaa 100€ kuukaudessa viiden vuoden ajan. Ensimmäisen taskurahan opiskelija saa kuudennen kuukauden lopussa opintojen alkaessa. Jos laskentakorko on 2,75% (todellinen vuosikorko), niin tuloviran nykyarvo on

$$NPV_{60} = \sum_{k=6}^{65} \frac{100\text{€}}{(1+i)^k} = \frac{a_{60,i}}{(1+i)^5} \cdot 100\text{€}, \quad (1+i)^{12} = 1.0275$$

Laske opiskelijan saaman taskuraha-virran nykyarvo.

Ratkaisu:

$$(1+i)^{12} = 1.0275 \Rightarrow \begin{cases} 1+i = 1.0275^{1/12} \\ i = 1.0275^{1/12} - 1 \end{cases}$$

$$\begin{aligned}
 NPV_{60} &= \sum_{k=6}^{65} \frac{100\text{€}}{(1+i)^k} = \frac{100\text{€}}{(1+i)^6} \cdot \frac{\left(1 - \left(\frac{1}{1+i}\right)^{60}\right)}{\left(1 - \frac{1}{1+i}\right)} = \frac{100\text{€}}{(1.0275^{1/12})^6} \cdot \frac{\left(1 - \left(\frac{1}{1.0275^{1/12}}\right)^{60}\right)}{\left(1 - \frac{1}{1.0275^{1/12}}\right)} \\
 &= \frac{100\text{€}}{(1.0275^{6/12})} \cdot \frac{\left(1 - 1.0275^{-60/12}\right)}{\left(1 - 1.0275^{-1/12}\right)} = 5541.527188\text{€} \approx 5541.53\text{€}
 \end{aligned}$$

Toinen tehtävässä annettu kaava antaa tuloksen

$$\begin{aligned}
 \frac{a_{60,i} \cdot 100\text{€}}{(1+i)^5} &= \frac{\frac{((1+i)^n - 1)}{i \cdot (1+i)^n} \cdot 100\text{€}}{(1+i)^5} = \frac{((1.0275^{60/12}) - 1)}{[1.0275^{1/12} - 1] \cdot (1.0275^{60/12})} \cdot \frac{100\text{€}}{1.0275^{5/12}} \\
 &= 5541.527188\text{€} \approx 5541.53\text{€}
 \end{aligned}$$

Vastaus: Tulovirran nykyarvo on 5541.53€.

3. Laske annuiteettilainan tasaerä (kuukausierä), kun lainan määrä on 4500€, todellinen vuosikorko on 2.75% ja laina-aika on 18 kuukautta.

Ratkaisu:

$$(1+i)^{12} = 1.0275 \Rightarrow \begin{cases} 1+i = 1.0275^{1/12} \\ i = 1.0275^{1/12} - 1 \end{cases}$$

$$\begin{aligned}
 k &= cK_0 = \frac{i \cdot (1+i)^n}{((1+i)^n - 1)} \cdot K_0 \\
 &= \frac{[1.0275^{1/12} - 1] \cdot 1.0275^{18/12}}{(1.0275^{18/12} - 1)} \cdot 4500\text{€} \\
 &= 255.41\text{€}
 \end{aligned}$$

(Tarkistus: $18 \times 255.41\text{€} = 4597.38\text{€}$, Ok)

Vastaus: Lainan kuukausierä on 255.41€.

4. Yrittäjä rakentaa uutta tuotantolinjaa, jonka loppuun tulee pakkauslaite. Saatujen tarjousten perusteella on olemassa kolme mahdollista pakkauslaitetta. Mikä laitteista on mielestäsi edullisin, kun tuotantolinja on toiminnassa toistaiseksi (ainakin 30 vuotta) ja laskentakorkona on 7,50% (todellinen vuosikorko).

laite	hankintahinta (€)	käyttökustannus (€/kk)	käyttöikä (vuotta)
A-pak	7 000	30	3
Narux	5 000	70	2
Hippo	4 000	100	3

Ratkaisu: Lasketaan ensin kahden vuoden ja kolmen vuoden lainoille kuoletuskertoimet

2 vuoden lainan kuoletuskerroin

$$c_2 = \frac{i \cdot (1+i)^{24}}{((1+i)^{24} - 1)} = \frac{[1.075^{1/12} - 1] \cdot 1.075^{24/12}}{(1.075^{24/12} - 1)} = 0.044887772$$

3 vuoden lainan kuoletuskerroin

$$c_3 = \frac{i \cdot (1+i)^{36}}{((1+i)^{36} - 1)} = \frac{[1.075^{1/12} - 1] \cdot 1.075^{36/12}}{(1.075^{36/12} - 1)} = 0.030993317$$

laite	pääomakust/kk	+	käyttökust/kk	=	kok.kust/kk
A-pak	$c_3 \cdot 7000\text{€}$	+	30.00€	=	246.95 (€/kk)
Narux	$c_2 \cdot 5000\text{€}$	+	70.00€	=	294.44 (€/kk)
Hippo	$c_3 \cdot 4000\text{€}$	+	100.00€	=	223.97 (€/kk)

Vastaus: Edullisin laite on Hippo.

5. Laske osamaksuerä, kun käteishinta on 15000€, käsiraha on 3000€, osamaksulisä on 500€. Osamaksuerät maksetaan kuukausittain. Maksuaika on 15 kuukautta ja todellinen vuosikorko on 5.25%.

Ratkaisu:

Käteishinta	$H = 15000\text{€}$
Käsiraha	$h = 3000\text{€}$
Osamaksulisä	$m = 500\text{€}$
Laina-aika	$n = 15$ (kk)
Tod. vuosikorko	$p\% = 5.25\%$
Kuukausikorkokanta	$i = 1.0525^{1/12} - 1$

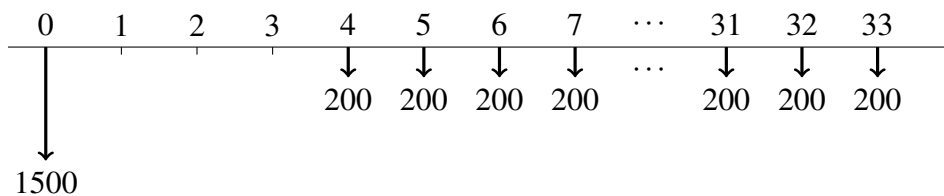
Osamaksuerä on $k = c(H - h + m)$

$$\begin{aligned} k &= \frac{i \cdot (1+i)^n}{((1+i)^n - 1)} \cdot (H - h + m) \\ &= \frac{[1.0525^{1/12} - 1] \cdot 1.0525^{15/12}}{(1.0525^{15/12} - 1)} \cdot (12500\text{€}) \\ &= 862.10\text{€} \end{aligned}$$

Vastaus: Osamaksuerä on 862.10€.

6. Yritys solmii sopimuksen, jonka mukaan yritys maksaa sopimuksen allekirjoituspäivänä 1500€. Lisäksi kuukausittain maksetaan 200€:iin, että kuukausimaksut alkavat 3 kuukautta allekirjoittamisen jälkeen (eli ensimmäinen 200€-maksu maksetaan 4 kuukautta sopimuksen solmimisesta) ja kuukausierää maksetaan 30 (2,5 vuotta). Laske maksuvirran nykyarvo, kun laskentakorko (todellinen vuosikorko) on 3.15%.

Ratkaisu: 1500€ maksetaan heti (hetkellä 0), ensimmäinen 200€ maksetaan neljännen kuukausijakson lopussa (hetkellä 4) ja viimeinen 200€ maksetaan 33:n kuukausijakson lopussa (hetkellä 33).

$$NPV = 1500\text{€} + \sum_{k=4}^{33} \frac{200\text{€}}{(1.0315^{1/12})^k} = 1500\text{€} + \frac{200\text{€}}{(1.0315^{4/12})} \cdot \frac{(1 - (1.0315^{-1/12})^{30})}{(1 - 1.0315^{-1/12})}$$

$$= 7221.30\text{€}$$

Vastaus: Maksuvirran nykyarvo on 7221.30€

7. Tarkista tehtävässä 6 saatu nykyarvo Excelin NPV-funktiolla. Tehtävän 6 yritys pystyy sopimuksen ansiosta aloittamaan liiketoiminnan, joka tuottaa nettotulosta 215 euroa kuukaudessa. Nettotulo alkaa heti ja kestää kolme vuotta (36kk). (Em. maksut eivät ole tässä mukana.) Arvioi projektin sisäistä korkokantaa Excelin IRR-funktiolla.

Ratkaisu:

	A	B	C	D	E	F	G
3	i_tod =	0.0315					
4	i_kk =	0.002587847					
5	1+i_kk =	1.002587847					
6	'- meno	'+ tulo	'= netto				
7	NPV =	-7.221.30 €	7,381.29 €	159.99 €	IRR =	0.8485285%	
8					i_sis =	10.67%	
9	n						
10	0	-1500	0	-1500	solu	kaava	
11	1	0	215	215	B5	'=(1+B3)^(1/12)	
12	2	0	215	215	B4	'=B5-1	
13	3	0	215	215	B7	'=B10+NPV(\$B\$4,B11:B46)	
14	4	-200	215	15	C7	'=C10+NPV(\$B\$4,C11:C46)	
15	5	-200	215	15	D7	'=D10+NPV(\$B\$4,D11:D46)	
16	6	-200	215	15	F7	'=IRR(D10:D46)	
17	7	-200	215	15	F8	'=(1+F7)^12-1	
18	8	-200	215	15			
19	9	-200	215	15			
20	10	-200	215	15			
21	11	-200	215	15			
22	12	-200	215	15			
23	13	-200	215	15			
24	14	-200	215	15			
25	15	-200	215	15			
26	16	-200	215	15			
27	17	-200	215	15			
28	18	-200	215	15			
29	19	-200	215	15			
30	20	-200	215	15			
31	21	-200	215	15			
32	22	-200	215	15			
33	23	-200	215	15			
34	24	-200	215	15			
35	25	-200	215	15			
36	26	-200	215	15			
37	27	-200	215	15			
38	28	-200	215	15			
39	29	-200	215	15			
40	30	-200	215	15			
41	31	-200	215	15			
42	32	-200	215	15			
43	33	-200	215	15			
44	34	0	215	215			
45	35	0	215	215			
46	36	0	215	215			
47							

Vastaus: Tehtävän 6 nykyarvo on oikein ja koko projektin (myös tuotot huomioidaan) sisäinen korkokanta on 10.7%.

Huomautus tehtävän 7 Excel-pohjaan. Excel pohja löytyy osoitteesta

www.uva.fi/~mla/orms1030/h4t7.xls

Jos kirjoitat Excel-tilun itse, niin huomaa että NPV-funktiolle annetaan kaksi argumenttia ja niiden väliin tuleva erotin (joko pilkku [,] tai puolipiste [;]) riippuu ohjelmaa määsasetuksista. Kun olet kirjoittanut funktion alun "NPV(" ohjelma näyttää kohdistimen alapuolella syntaksi-ohjeen, josta näet oikean erottimen.

Kaavoja: **Kysynnän hintajousto:**

$$\frac{\Delta q}{\Delta p} \cdot \frac{p}{q} = \text{jousto}, \quad MR = p \left(1 + \frac{1}{\text{kysynnän hintajousto}} \right)$$

yksinkertainen korkolasku: $K_t = (1 + it)K_0 = \left(1 + \frac{p}{100}t\right)K_0$, kun $0 < t < 1$

koronkorkolasku: $K_t = (1 + i)^t K_0$, kun $t = 1, 2, 3, \dots$

jatkuva korkolasku: $K_t = (1 + i)^t K_0 = e^{\rho t} K_0$, kun $t > 1$ ja $(1 + i) = e^\rho$

Jaksolliset suoritukset

$$\text{prolongointitekijä } s_{n,i} = \frac{(1+i)^n - 1}{i}$$

$$\text{diskonttaustekijä } a_{n,i} = \frac{(1+i)^n - 1}{i(1+i)^n}$$

$$\text{kuoletuskerroin } c_{n,i} = \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1}$$

Tasaerälaina ja osamaksukauppa

$$\text{annuiteetti } k = c_{n,i} K_0$$

$$\text{osamaksuerä } k = c_{n,i}(H - h + m)$$

$$\sum_{k=1}^n (a_1 + (k-1)d) = n \cdot \frac{(a_1 + a_n)}{2}, \quad \sum_{k=1}^n a_1 q^{k-1} = \frac{a_1(1 - q^n)}{1 - q}$$